

Gheorghe CRĂCIUN

Pupa russa

roman

Ediția a III-a, îngrijită de Carmen Mușat și Oana Crăciun

Studiu introductiv de Caius Dobrescu

Addenda, cu desene ale autorului
și text însoțitor de Carmen Mușat

POLIROM
2023

© 2023 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Designul copertei: Radu Răileanu în colaborare cu High Contrast

Pe copertă: desen de Gheorghe Crăciun

Foto autor: din Arhiva Crăciun

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,

sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CRĂCIUN, GHEORGHE

Pupa russa / Gheorghe Crăciun. – Ed. a 3-a / însoțită de un dosar de receptare critică și îngrijită de Carmen Mușat și Oana Crăciun; pref. de Caius Dobrescu. – Iași: Polirom, 2023

ISBN: 978-973-46-9690-1

I. Mușat, Carmen (ed.)

II. Crăciun, Oana (ed.)

III. Dobrescu, Caius (pref.)

821.135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

<i>Notă asupra ediției a III-a</i> (Carmen Mușat)	5
<i>Notă asupra ediției a II-a</i> (Carmen Mușat)	6
<i>Notă biobibliografică</i> (Carmen Mușat, Oana Crăciun)	7
<i>Un Bertrand Russell de respirație wagneriană</i> (Caius Dobrescu)	23

I

Apertura	39
Nomen	57
Imago	75
<i>Nota auctoris</i>	97
Ludus et jocus	101
Hirundo	121
Splendida in vita	141
Stetit puella	154

II

Transfictio	179
<i>Nota auctoris</i>	198
Divisura	204
In taberna quando sumus	218
Mulier	235

Dies est	250
Bello domique	265
<i>Nota auctoris</i>	284
Prorsus	288
Circa mea pectora	305
Vertigo	317
Gloria	338

III

Fructus laboris	361
<i>Nota auctoris</i>	379
Nox	383
Et in Arcadia ego...	404
Terra nova	418
Ad astram	434
Veni, veni, venias	452

Addenda

<i>Autorul ca „arhivar al conținuturilor lumii”</i> (Carmen Mușat)	477
<i>Ingrediente la alegere. Cu desene ale autorului</i>	487
<i>Interviuri</i>	533
<i>„Marele pericol pentru literatura română a momentului este mondenitatea”</i> (interviu de Ovidiu Șimonca)	533
<i>„Un scriitor adevărat este un masochist incurabil”</i> (interviu de Marius Chivu – fragment)	540
<i>Dosar de receptare critică</i> (Victor Cobuz)	543

Dar și mama și tata și Ghinea și Tuți și Sanda și tovarășa învățătoare, toți oamenii din mintea ei existau acum pentru că ea se gândea la aceste ființe. Iar cuvântul *ființe* îi transforma pe toți în niște prezențe depărtate și fără putere. A luat o prună din castronul de pe treptele prispei și a mușcat din ea. Carnea fructului era moale și dulce, sâmburele era galben și ascuțit. Tata cosea pe deal, mama risipea iarba, ea fusese lăsată la bunica și acum bunica suspina în somn ca un copil. Dacă ea putea să simtă și să priceapă toate aceste adevăruri, atunci ea era o ființă puternică și ea putea să se gândească încă o dată și la tabloul cu *tovarășul* de pe peretele clasei, și la fața lui zâmbitoare. *Tovarășul* era un om puternic pentru că fața lui devenise un tablou la care trebuia să se uite toată lumea. Vedeai tabloul pe coridoarele școlii și în clasă deasupra catedrei și nu puteai să nu-l privești. Simțai că trebuie să te uiți la el și să te crezi mică, proastă, murdară, vinovată, urâtă, slabă, mincinoasă, leneșă, lipsită de importanță.

Trebuie? Ce mai era și cu cuvântul ăsta? „Trebuie” nu însemna ceva ce se putea vedea sau simți, nu era un cuvânt care să arate că ceva există, se mișcă, așteaptă, tace, crește, își schimbă culoarea și forma. Dar steaua roșie trebuia să strălucească pe cer. Soldații trebuiau să alerge pe câmpuri, să iasă din gropile lor cu noroi și să fugă cu puștile în mână apăsând pe trăgaci, pentru că filmul văzut de ea pe peretele coșcovit al Căminului Cultural trebuia să arate că războiul e un lucru murdar. Și că trebuie să-ți iubești țara. Că trebuie să tragi cu pușca dacă-ți iubești țara. Și că trebuie să faci totul, adică să-ți iubești casa grădina mistria lopata sondele spicele munții apele și barajele abatajele și furnalele secera și ciocanul brazii și holdele. Tu trebuie s-o iubești pe bunica pentru că și bunica e țara ta. Trebuie să iubești cartea și caietul și cravata roșie de pionier, care și ele sunt țara ta. Așa învățau ei la școală.

Iar plutonierul Ioviță care îți dă la palme cu bastonul e și el țara ta, și tovarășa învățătoare care te pune la colț pentru

că n-ai fost cuminte e și ea țara ta, ca și soldatul sovietic Matrosov care luptă cu pieptul dezgolit și te eliberează de dușmani. Soldații fug peste dealuri ca niște furnici harnice, ca niște cârțițe orbite de lumină. În spatele lor vin tancurile și tancurile huruie pe câmpuri ca niște tancuri, strivesc tufele de păducel, împrăstie sub șenilele lor mușuroaiele, sperie păsările și broaștele, șopârlele și bursucii, trec prin apă ca și cum nici n-ar trece prin apă. Cuvântul TREBUIE face parte din cuvântul tanc, face parte din cuvântul război, face parte din cuvântul soldat, face parte din cuvântul copil. Cuvântul TREBUIE este un bici de foc pedepsitor care plutește deasupra capetelor tuturor. Și aceasta era o altă descoperire neașteptată din acea după-amiază de vară când bunica dormea transpirată în soarele amiezii și filmul ei cu găini și soldați, păpuși de lână și muște continua să ruleze în curte.

Corpul ei ascundea o celulă fotoelectrică ce declanșa automat privirile bărbaților. Oriunde apărea – clic! Oriunde se oprea câteva clipe (să treacă strada, să deschidă o ușă, să-și caute în geantă biletul de tramvai) – clic-clac! Era de ajuns ca ea să-și îndrepte întâmplător privirea spre unul sau altul, și zbang! Toți tresăreau, toți întorceau capul. Biocurenții lor i se plimbau pe trup de sus până jos ca niște gânganii. Hainele deveneau de prisos. Se preschimba într-un fel de banană cu cap mâini și picioare pe care toți ar fi vrut s-o descojească cât mai repede. Și s-o înghită pe nerăsuflăte, aproape fără să-i mai savureze mireasma.

În fiecare loc prin care trecea se căsca un hău vizual, o crevasă de pofte, o crăpătură adâncă din care se năpusteau spre ea roiuri de lăcuste excitate – ochi verzi și ochi negri, căprui sau pigmentați cu sticlirea peruzelei pisate. Și ea ar fi trebuit să se prăbușească acolo, în cloaca aceluia abis, un obiect de carne ce și-a pierdut gravitația. Simțea asta în tramvaiele 13 și 14, luate în fiecare dimineață cu asalt de studenții din Grozăvești

și Regie, în acea înghesuială sufocantă în care nu mai conta că peste șoldul tău apasă sexul tare al unui pletos cu tenul ca brânza, că un cot ascuțit îți sfredelește sânul, că un genunchi ți s-a înfipt între pulpe de parcă posesorul lui ar fi dorit să te dezghioace chiar acolo, în picioare, pe culoarul dintre cele două rânduri de scaune, cu o mână atârnată de bară.

Trăia o agresiune continuă la care nu putea să răspundă decât prin smucituri, răsuciri rapide, lovituri scurte, ca și întâmplătoare, cu coatele. Cel puțin la asta se pricepea, își putea folosi dexteritățile ei de baschetbalistă. Aceeași situație în troleibuz, la orele de vârf, printre muncitori și funcționari, sau în mulțimea care aștepta în fața cinematografelor de pe bulevardul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Intra în puhoiul de cumpărători din magazinele Unirea sau Cocor (unde se aducea frecvent marfă străină) și i se întâmpla același lucru. Tot timpul trebuia să se apere. Toți bărbații ar fi vrut să se frece de ea, s-o pipăie, s-o atingă, să se lipească de trupul ei înalt, cu picioare interminabile, și să-i amușine pielea, carnea albă și proaspătă, alunecoasă și rece ca petala de nufăr.

Bucureștiul nu era un oraș aglomerat, dar ea trăia cu o continuă senzație de înghesuială și buluceală. Totul o enerva, îi răscolea nervii și mintea. Vitrinele magazinelor i se păreau cum nu se poate mai urâte, cu prea multe zorzoane. Fetele se îmbrăcau în culori țipătoare și se machiau fără gust. Oamenii de pe stradă aveau lipit pe față un aer superficial și vulgar. Mergeau prea repede, vorbeau prea tare și prea repezit. Mulți tineri purtau plete și curele cu ținte. Și toți păreau preocupați să afișeze o alură cât mai sălbatică. Nu era de mirare că-i prigonea miliția și că-n unele zile frizeriile nu mai pridideau cu tunsul. Vedea însă și mulți țigani, cerșetori, balabuste cu fuste înflorate, bătrâni decrepiți, răscolind prin coșurile de gunoi, oameni îmbrăcați ca vai de ei. Și asta în plin centru.

Iar ea simțea o nevoie irepresibilă să bată străzile cu piciorul, să-și arunce ochii prin curți și pe ferestre, trecea pe lângă vile

înalte, cu mai multe niveluri, înconjurată de cocioabe învelite în carton asfaltat, descoperirea paragina zidurilor, eleganța caselor vechi înconjurată de garduri solide din fier forjat, lumina strecurată prin frunzișuri peste trotuarele prăfoase, murdare, sparte de rădăcini. Rareori se lăsa absorbită de fluxul bulevardelor largi, gălăgioase, copleșite de bâzâitul isteric al troleibuzelor, de vâjâitul nerăbdător al automobilelor țâșnind înainte la lumina verde a semafoarelor.

Ar fi vrut să se obișnuiască mai repede. Trăia prea încordată. Se vedea înghițită de o lume care nu te lăsa să stai prea mult pe gânduri, în care cunoștințele, relațiile, prietenii se încropeau și se desfăceau pe negândite, ca în vis. Abia acum putea descoperi cât era ea de stângace și de rigidă. Avea încă o dată nevoie de curaj și dezinvoltură. Trebuia să învețe de una singură această nouă libertate, cu toate impudoriile și iresponsabilitățile ei. Da, să închidă ochii și să întindă mâna. Imposibil să nu atingă ceva...

De fapt, nici nu era prea complicat. În lumea lor de studenți totul era permis, nimic nu părea condamnat. În jurul ei roiau nenumărați pretendenți, putea să încerce. Multe fete făceau așa, în fiecare seară le vedeai cu alt băiat. Hotărî că e mai bine să-și compenseze tulburările și indispozițiile de care suferea prin acceptarea oricărei aventuri convenabile. Ce ar fi avut de pierdut? Ce-ar fi putut să i se întâmple? Toate colegile ei erau înnebunite să se culce cu cât mai mulți băieți. Era și asta un sport ca oricare altul, un mod de a cunoaște mai repede viața din jur. Și ea să stea deoparte ca o caraghioasă?

Când îi plăcea un tip, îi accepta imediat toate inițiativele, făcea dragoste unde se nimerea, fără nazuri: sprijinită de vreun copac în parcul din spatele Casei Studenților, întinsă pe vreo bancă ascunsă în întuneric între tufele de forsiția din incinta fostului Hipodrom, în cel de-al doilea vagon al tramvaiului 24, care mergea toată noaptea, de multe ori fără nici un pasager, stând în brațele partenerului, în rochia subțire de vară, după ce-și scosese chiloții și-i băgase în geantă, pe scările

care duceau la punctul termic al facultății, ziua în amiaza mare, când de sus, de pe coridoare, se auzeau vocile studenților ieșiți în pauză, sau noaptea, în patul ei de la cămin, dacă Lu-y și Piri plecaseră la vreo petrecere, când amorezul de ocazie trebuia să escaladeze grilajul balconului, pentru a se pierde apoi, după o oră, două, tot pe acolo, în întunericul dens.

N-avea ce să regrete, descoperise și ea că în viață nu trebuie să-ți pară rău de nimic. Văzuse și ea filmul *Love story* care isterizase tot căminul. Însă toate aceste relații pasagere cu băieții îi rămâneau în memorie ca niște lungi momente de halucinație (ceva care nu părea să aibă vreo legătură cu satisfacția sau plăcerea). Se despărțea de individul de care se lăsase agățată și de fiecare dată abia aștepta să se spele cât mai repede, săpunindu-se și clătindu-se de câte două-trei ori la rând, frecându-și cu gesturi nervoase scoica elastică a sexului, ca pe un obiect hidos și murdar ce ar fi trebuit să-i facă scârbă, dar nu-i făcea, vârându-și furtunul de cauciuc al dușului cât mai adânc în vagin ca într-o gaură fără fund.

Bluza strânsă, elastică, îți aplatizează ușor sânii. Și tu vezi, simți, absorbi direct cu osul sternului privirea lui siderată, lacomă, privirea lui dureroasă, strălucitoare, prudentă, plină de frică, speriată de voluptate. Nu te-ai îmbrăcat intenționat așa. Dar privirea lui e convinsă că minți și că, de fapt, tu ești o curvă de lux, o femeie fatală, provocatoare.

Era prea cald, era prea târziu, riscai să pierzi examenul. Ultimul din sesiune. Ai tras pe tine bluza asta albă, nici transparentă, nici netransparentă, din materialul ăsta șifonat, care atunci când se întinde și se lipește pe rotunjimile trupului promite să devină străveziu. E prea cald și sânii tăi ușor împinși în jos de presiunea materialului sunt acum grei, mai rotunzi și mai mari. Ești înaintea de ciclu și ei au căpătat o opulență insuportabilă. Durerea din privirea doctorului Darvari se întâlnește cu senzația de apăsare a sfârcurilor tale erectate.

Dacă ți-ar vedea bustul gol, privirea lui n-ar fi la fel de lacomă. Dar tu știi că n-ai vrut să-l provoci și nici să-l umilești. Altfel ai fi pus pe tine o bluză cu decolteu. Și privirea lui electrizată, drogată de vis, să încremenească acolo, pe linia despărțitoare, în crevasa aceea adâncă.

El să încerce să-ți fixeze fața, ochii verzi, rimelați, și buzele cărnoase, rujate, dar văzul lui speriat să se întoarcă mereu acolo, ca sclipirea unui tăiș de sabie. Și nu pentru că nu ți-ar suporta ochii. Nu, câtă vreme el e profesorul și tu studenta. Pur și simplu înnebunit de acel mic gol hipnotic, căscat ca o fantasmă hipnotică.

Ești în fața lui și nu știi ce să faci cu mâinile, ai senzația că îți ții picioarele prea depărtate (cum vine asta?), că te doare burta și ți s-au umezit brusc mucoasele labiale, că, dacă vei mai sta multă vreme așa, în picioare, cu ochii larg deschiși, vei începe să lăcrimezi. Și totuși, îi faci față. Accepți privirea lui de bărbat încă nu suficient de bătrân, accepți totul cu o milă rece, cu o bunăvoință senină și încordată. E și el un bărbat ca toți bărbații, unul de care ți-ai bate joc cu plăcere, pedepsindu-l, asta neapărat în public, unul pe care l-ai primi disprețuitoare între pulpele tale, să facă și el ce poate acolo, să geamă și să tremure, să-ți muște umerii, să-ți acopere gâtul cu dâre de salivă. L-ai tolera cu toate mișcările lui sacadate și cu spasmele lui, numai să-i poți accepta mirosul, să simți că pielea și buzele lui încă mai poartă în ele un fior de prospețime, un zvâcnet de dorință adevărată.

Însă privirea lui de profesor și doctor, de mascul și bărbat trecut de prima tinerețe te inhibă. Îi explici de ce ai nevoie de acea notă minimă, ai rămas singură în sala de examen, colegele tale, Nela și Sandra, au plecat sau te așteaptă curioase pe coridor, îl rogi să te ajute și o faci cu un respect bine jucat, îi dai informații despre situația ta critică, însă ochii lui alune-coși, ochii lui albaștri de adrenalină încearcă să simuleze dezinteresul, nepăsarea, rigiditatea, plictiseala profesională,